

Csók István (1865-1961)

Lugasban

Olaj, vászon 84x68 cm

Jelezve balra lent: Csók I.

Irodalom:

- Kemény Simon: Igénytelen sorok Csók Istvánról, in.: Magyar Művészet 1926, 66-75 oldal
- Farkas Zoltán: Csók István, Budapest, 1957.
- Telepy Katalin bevezető írása Csók István emlékkiállítás katalógusában, Budapest, 1965.
- Csók István: Emlékezéseim, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990.

A portrét szemlélve felmerül a kérdés, hogy ki ez a fiatal, merengő tekintetű, vörös hajú, barackszín ruhás, az angol preraffaeliták nőalakjaira emlékeztető hölgy. Az enyhén feszült testtartás ellenére bensőséges a kapcsolat festő és modellje között, kölcsönösen egymásra figyelő szeretetük hatja át a képet. A Csók István 1905 körül készült *Feleségem* című festményével való összehasonlítás során a fenti kérdésre egyértelmű válasz kínálkozik: a lugasban üldögélő alak vonásaiban a festő feleségének nagy szemeire, erős orrára és telt ajkaira ismerünk.

Csók 1903-ban házasodott össze a nála jóval fiatalabb Júliával, aki később sok művének inspirálója és modellje volt (*Műteremsarok*, *Feleségem*, *Züzü első sétája*). Együtt mentek Párizsba, ahol 1903-10 között - Züzü születéséig - saját visszaemlékezései szerint, élete egyik legboldogabb korszakát töltötte a párizsi Szalonban is sikerrel kiállító festő. Képünk is közvetlenül ez utáni időszakban készülhetett, amikor a müncheni Akadémián illetve Hollósy-körben nevelkedett Csók már aktívan alkalmazta a francia impresszionisták festői fogalmazásmódját, melyet első párizsi tartózkodása során (1888-90) a Julian-akadémián ismert meg. Tanulmányai mellett ekkor figyelt fel Manet, Renoir és Degas műveire is. A Nagybányát megjárt festő azonban közvetlenül senkit sem utánozva jutott el sajátos stílusához, intim impresszióinak könnyed kifejezéséhez.

Az életvidám kolorista jelen portréján a korai rajzos, realista festésmód helyett, a téri hatásokat színfoltokkal helyettesíti. A természeti környezet atmoszféra-teremtő ábrázolása ugyanakkor, az emberi alak dekoratív kísérőjeként szerepel a képen. A táj, mint önálló motívum, később is ritkán jelenik meg a Csók oeuvre-ben. A szűkre szabott kép-

térben, minden figyelem az "imádott asszony" plasztikusan kidolgozott arcára és ölében nyugvó kezeire összpontosul. A hölgy a szeretet komolyságával nézi férjét, aki talán épp az imént kérte meg arra, hogy tegye félre könyvét és olvasás helyett inkább neki üljön modellt. Az idilli, derűs hangulatú festményre ráillenek Kemény Simon Csókról írt szavai: "... kiszakít egy gyönyörű, eleven pillanatot, amikor a nap-sugarak legszebben világítanak át a leveleken és virágokon, amikor a különböző színek leggazdagabban tarkítják reflexekkel a levegőt, amikor ebben az opalizáló térben legnemesebb zománcok fődik az emberi bőrt, a haját, a ruhát, amikor ezen a különös levegőn át legkülönösebben ragyog az emberi tekintet."

Vajon mit sejtet Júlia tekintete? Mit sugallnak szinte megszólalni kívánó, finoman összekulcsolt ujjai? Magyarázattal szolgálhatnak Csók későbbi, kislányáról festett képei, a *Züzü a lugasban* és a *Züzü a Margitszigeten*. A három kép helyszíne - és képbeállítás - ugyanaz: virágzó akác-lugas, előtte zöld pad, a bokrok és a lugas között baloldalon gyenge kilátás a távolban körvonalazódó épületekre. Az intimitást biztosító lugas minden bizonnyal a Csók család kedvelt pihenő helye volt. Mély érzéseket és harmóniát közvetít az előzőekkel hasonló tónusú, sárgákból és zöldekből komponált festmény. "A boldogságot nem lehet definiálni, sőt tudatosan érzékelni sem. Csak mikor visszagondolunk különböző korszakaira életünknek, vagy elmerengünk egyik-másik bájos epizódján - ötlík eszünkbe... nini... hiszen én akkor boldog voltam és - észre se vettem", írja Csók emlékezéseiben. A portré azonban, úgy tűnik, nagyon is tudatosan rögzít egy örömteli napot.

T. K.

121.▲
Csók István (1865-1961)

Lugasban

Olaj, vászon 84x65 cm

Jelezve balra lent: Csók I.

Kikiáltási ár: 1.800.000 Ft